(RE)LECTURĂ ŞI EXPERIENȚĂ TRANS- ÎN EDUCAȚIA POSTMODERNĂ. Mircea Cărtărescu, *Arhitectul*

Eva SZEKELY

Abstract

Our model for an experimental re-reading is based on Basarab Nicolescu's principles from *Transdisciplinarity*. Thus, we may resume our intention by paraphrasing the subtitle from Fritjof Capra: *we need science / re- reading for sustaining our life, for bringing in all the biological, cognitive and social dimensions into an unique science.* This science of re-reading, for instance, must propose a new vision upon world and Nature throughout the idea of relationship and integration. We may establish relationship between the modern physics and oriental mysticism, between scientifically culture and humanistic culture, between inner *world* and exterior world, we shall try to reflect this through an application on Mircea Cărtărescu's short story *The Architect*. Thus, we are going to emphasis the strong relationship between: the phenomenology, the epistemology and the ontology of the re-reading act, this three levels being integrated into an over-discourse based on experience and feeling. Being oriented toward the structure and the evolution of the consciousness levels, our discourse is born from the nostalgia for the unique Metaphysical Gesture, which still challenge us to ask ourselves many questions. The possible value of our intention could be only the daring to draw vague contours of the ineffable search of the Way / Method, the daring to approach our small world from that of the Architect, of the Divine *Logos* as being a generator of Sense and Energy.

Premise metodologice inter- / transdisciplinare

Aşa cum filosofii mistici orientali susţin că realitatea primă / ultimă nu constituie obiect al raţionamentului sau al cunoaşterii bazate pe demonstraţie, susţinem şi noi că Adevărul, Sensul prim / ultim al (re)lecturilor propuse pentru nuvela ***Arhitectul*** de Mircea Cărtărescu nu poate fi descris în cuvinte căci se află dincolo de limitele simţurilor şi ale intelectului din care derivă cuvintele şi conceptele noastre. Omenirea nu a devenit mai înţeleaptă în ciuda dezvoltării prodigioase a cunoaşterii raţionale, încă o dovadă a imposibilităţii de a comunica - prin intermediul limbajului - cunoaşterea absolută. Aceasta este o experienţă a realităţii în întregime non-intelectuală, experienţă care se naşte dintr-o stare deosebită a conştiinţei numită stare de "meditaţie" sau stare mistică. La fel, dacă actul (re)lecturii este văzut sau intuit ca un act profund de intimitate, de empatie şi trăire interioară, întrebările / problemele şi răspunsurile / sensurile sunt deja în noi, ca (pre)texte pentru creaţie şi recreaţie sau transfigurare. Contradicţia, ireconciliabilă pentru gândirea comună, vine din aceea că trebuie să ne folosim de limbaj pentru a comunica experienţa interioară care, în esenţa sa, transcende limbajul. (2004, Capra, *Taofizica - o paralelă între fizica modernă şi mistica orientală,* p. 47).

Modelul nostru de (re)lectură experienţială este fundamentat pe principiile transdisciplinarităţii (1999, Nicolescu) şi, parafrazând subtitlul unei cărţi a lui Fritjof Capra propune o *ştiinţă* / (re)lectură *pentru susţinerea vieţii,* pentru *integrarea dimensiunilor biologice, cognitive şi sociale într-o ştiinţă* / (re)lectură a durabilităţii, având la bază o nouă viziune asupra lumii / **Naturii** construită pe ideea de *relaţii şi integrare*. Aşa cum se fac legături între fizica modernă şi mistica orientală, între cultura ştiinţifică şi cultura

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

umanistă, între interioritate şi exterioritate, pe de o parte, între masculinitate şi feminitate, pe de altă parte, prin aplicaţia pe nuvela ***Arhitectul*** de Mircea Cărtărescu vom încerca să surprindem relaţii între fenomenologia (I), epistemologia (II) şi ontologia (III) actului (re)lecturii ca tot atâtea ***experimente*** integrate într-un metadiscurs centrat pe ***experienţă şi trăire (v.*** Anexa***).***

Orientat chiar spre natura şi evoluţia nivelurilor de conştiinţă în directă conexiune cu integrarea **nivelurilor de percepţie** / **Realitate** / **cunoaştere** şi **sens,** discursul nostru se naşte din nostalgia Gestului Metafizic total / plural fiind doar un **vector de problematizare** în educaţie în general, în educarea (re)lecturii în cazul nostru. Valoarea lui – dacă ar fi să fie – stă doar în îndrăzneala de a trasa vagi contururi ale căutării inefabile a Căii / Drumului / Metodei de a te apropia de lumea desăvârşită a Arhitectului, de Logos ca generator de energie şi Sens adoptând atitudinea TRANS-disciplinartăţii.

Transdisciplinaritatea se referă aşadar - aşa cum indică prefixoidul TRANS- - la ceea ce se află, în acelaşi timp, şi *înlăuntrul*, şi *între* discipline, şi *dincolo de* orice "disciplină". Într-o asemenea viziune a unei *"discipline in-disciplinate"* se înscrie şi intenţionalitatea discursului nostru despre didactica (re)lecturii, finalităţile sale fiind *înţelegerea lumii prezente* şi *imperativul descoperirii de către subiect a unităţii cunoaşterii prin accesul la niveluri ierarhice de sens* / *percepţie* a textului ca fragment de Realitate / Tot. **Probleme / premise:**

- natura teoriei care poate descrie trecerea de la un nivel de Realitate la altul este bazată pe ideea unei vaste autoconsistenţe interioare care pare să guverneze evoluţia corpurilor / chiar a Cosmosului, capabil a se autocrea din interior (**boothstrapul**)- v. conceptul de **text autotelic;**
- coerenţa ansamblului nivelurilor de Realitate este dată de acţiunea logicii hermetice a terţului inclus, a gnozei, care ajunge la constituirea unei reţele de semne care **interacţionează –** limitat **// ilimitat**, prin repetare la nesfârşit:

1. un cuplu prim de contradictorii situat la un prim nivel de Realitate unificat de o stare T1 situată la un nivel de Realitate învecinat;
2. această stare T1 este legată de un cuplu secund de contradictorii aflat la propriul său nivel 2,
3. cuplul secund de contradictorii este unificat, la rându-i, de o stare T2 situată la un nivel terţ de Realitate, învecinat procesul iterativ continuă până la epuizarea tuturor nivelurilor de Realitate cunoscute sau imaginabile (v. şi Anexa).

Înţelegem**,** aşadar**,** prin **nivel de Realitate** orice ansamblu de sisteme invariant la acţiunea unui număr de legi general, în cazul relecturilor pe care le vom propune acestea fiind (v. Anexa 1): **biologic** – corpul cu intuiţiile şi semnele sal; **literar** - textul şi sistemul lui de semne, coduri şi convenţii; **social-universal-cosm(ot)ic** – trăirea prin reflecţie, interiorizare şi problematizare a sensului indicibil, intraductibil în limbaj obişnuit prin chiar punerea problemei, a întrebării … fără a primi un răspuns i-mediat. Diferenţele de nivel creează o opoziţie a legilor şi a conceptelor fundamentale, însă complexitatea Realităţii şi nevoia înţelegerii unităţii deschise a lumii, care devine şi **postulatul transdisciplinarităţii** reclamă nişte **principii** ale acestei atitudini postmoderne. După cum vom observa, piramida big bang-ului disciplinar bazată pe dualităţi şi având ca bază fizica socoteşte că fiecare disciplină ca fragment este la rându-i o piramidă întreagă, între ele neexistând nimic, doar un **vid** gol care alimentează perpetuu ruptura dintre obiect şi subiect şi, implicit, fragmentarismul înţelegerii. Însă, punctul de

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

vedere transdisciplinar, prin prezenţa mai multor niveluri de Realitate obiectivă / percepţie a subiectului umple - prin prezenţa / trăirea **sacrului** ca *terţ tainic inclus* (1999, Nicolescu, p. 53) - spaţiul dintre discipline şi de dincolo de discipline, aşa cum **vidul** cuantic este **plin de toate potenţialităţile / virtualităţile tuturor lumilor posibile.**

În concluzie, ***transdisciplinaritatea*** se preocupă de **dinamica** provocată de acţiunea simultană a mai multor niveluri de percepţie / Realitate, fiind complementară, şi nu antagonică cercetării disciplinare din care se nutreşte şi pe care, la rândul său, o limpezeşte într-o manieră nouă şi fertilă. Sinteza acestora (1999, Nicolescu, pp. 23 - 28) aşa cum le-am înţeles noi prin relecturile "transdisciplinare" ale eseului mai sus menţionat este redată în tabelul de mai jos:

<table>
<tr><th colspan="2">UNITATE DESCHISĂ a CUNOAŞTERII / ÎNŢELEGERII</th></tr>
<tr><th>Obiect / nivel de Realitate</th><th>Subiect / nivel de percepţie</th></tr>
<tr><td>• Flux de informaţie / materie
• Divin // Natură
• Gândire // simţire
• Efectivitate // afectivitate
• Unul // Multiplul
• Umanitate // Cosmicitate
• Infinit mic // infinit mare
• Semne // simboluri
• Gol // plin
• Ştiinţă / conştiinţă</td><td>• Flux de conştienţă
• Obiectivitate // Subiectivitate
• Masculinitate // Feminitate
• Exterioritate // Interioritate
• Total // Plural
• Individualitate // Alteritate
• Eu // sine
• Intuiţii /Imagini // viziuni
• Vid // plin
• Realism / umanism</td></tr>
<tr><th>Raţionalitate</th><th>Problematologie</th></tr>
<tr><td colspan="2">TERTUL TAINIC INCLUS al fiinţei umane şi al Universului - sacrul
• TRANS- disciplinaritate
- culturalitate
- religiozitate
• vid plin / viduri textuale ca virtualităţi de sens
• energia – concept unificator al trans-formării / metamorfozei (simbolul şi imaginea)</td></tr>
</table>

Astfel, *disciplinaritatea, pluri- / inter- / şi transdisciplinaritatea sunt cele patru arcuri ale aceluiaşi cerc deschis mereu spre un nou nivel, cel al cunoaşterii prin implicarea subiectului, în măsura în care înţelegerea lumii prezente presupune înţelegerea sensului propriei noastre vieţi şi al propriei noastre morţi în această lume* (1999, Nicolescu, p. 25), implicând în aceeaşi măssură obiectul, subiectul şi sacrul, înţelegere pe care noi o numim **competenţă semiotică** şi o vedem funcţionând ca pe o reţea semantică / ţesătură / pânză de păianjen.

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

Dacă nu am făcut-o încă explicit, credem că am ajuns în discursul nostru în punctul adecvat pentru a formula ideea că vom uza de o abordare semiotică (re)lecturii în cadrul discursului didactic, abordare pe care principiul TRANS- o şi presupune prin ideea integratoare că *punctul de vedere semiotic este perspectiva care rezultă din încercarea susţinută de a urma conştient până la ultimele consecinţe o concluzie simplă: întreaga noastră* ***experienţă****, de la originile sale senzoriale cele mai simple până la cele mai rafinate realizări în domeniul* ***înţelegerii****, este o* ***reţea de relaţii între semne*** (1997, Deely, p. 11).

Pentru a sublinia încă o dată cât de departe de autonomie este o semiotică literară în schema **transdisciplinarităţii** şi a **experienţei** cel mai bine *mitul intertextualităţii şi al intersemioticităţii* ca perspectivă ce trebuie luată în seamă pentru o valorizare completă a operei literare (1997, Deely, p.73. De fapt, modelul semiotic al situaţiei de receptare a textului literar ca obiect poate sluji drept interpretant remarcii lui Bahtin că limba unui roman *este un sistem de planuri ce se intersectează,* ceea ce, în plus, o leagă de experienţele comune ale receptorilor / mediatorilor care se află la baza textelor ştiinţifice şi a înţelegerii umane în genere, motiv pentru care am adoptat şi noi perspectiva **parodiei şi a jocurilor lingvistice ale intertextualităţii**.

1.2. Corp şi corporalitate, text şi textualitate în procesul (re)lecturii

Dacă mintea are idei pe care corpul nu le are sau invers (R. Barthes), dacă ele sunt una sau dacă una este limitarea celeilalte, acesta este jocul ficţiunii propus de autorul – naratorul – personajul Cărtărescu, care neputându-se percepe pe sine din afară, din cauza corpului, " este condamnat la imaginar" (R. Barthes). **Scrisul devine aventura căutării trupului sau a redescoperirii lui** în alte ipostaze / planuri (celest, subteran) prin scriitura-corp**,** altfel spus **textualitatea** ca mozaic de texte / poveşti din care se recompune **experienţa** ca întreg.

Mircea Cărtărescu - fire enciclopedică, mare cititor de fizică cuantică – este un autor postmodern prin atitudinea creativă fascinată de ideea tehnicistă că **textul**, prin a fi un *ansamblu simbolic structurat, ne trimite dincolo de el, spre ontologie şi epistemologie, spre experienţă şi cunoaştere, spre antropologie şi cultură,* deci. Această idee ne apropie de teza de la care plecăm şi motivăm alegerea prozei lui pentru a contura reperele aplicative ale cadrului teoretic expus mai sus. Înainte de … şi în acelaşi timp cu a fi simple texte literare sieşi suficiente, *poezelele epice* incluse în volumul *Nostalgia* sunt fragmente ale unui TOT – fascinaţia autorului pentru această imagine transpare din întreaga sa creaţie şi chiar din intenţia primă de a-şi numi cartea *Totul* şi abia apoi *Visul*, într-o primă ediţie, fragmente însă care, asemeni unei oglinzi, reflectă structura Totului (ca şi în teoria cuantică a fractalilor) revelând astfel ordinea tainică / sacră a lumii. Chiar din fizică vine această încercare de determinare a coordonatelor unei "teorii a Totului" pe care o sondează "teoreticienii misterului". *Ideea nouă este aceea a unei* ***dualităţi*** *generalizate care ajunge să lege între ele şase teorii la modă /…/*, spune Basarab Nicolescu în cartea sa *Noi, particula şi lumea* (2002, p. 72). *Aceste şase teorii apar astfel drept cazuri limită ale uneia şi aceleiaşi teorii care, ea singură, ar merita calificativul de* ***teorie a Totului.*** *Teoria are şi un nume: teoria M (nume inventat de Witten), litera M semnificând, după diferiţi autori, Magie, Mister, Mamă, Matrice sau Membrană.*

Astfel, ***sacrul***, "ceea ce uneşte" devine experienţa unei Realităţi, ***izvorul*** conştienţei fiinţării în această lume, şi, ca atare, fiind înainte de toate o experienţă, se traduce printr-un sentiment: "religiozitatea cosmică", conştienţa unificării tuturor

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

fragmentelor de Realitate într-un Tot are o consecinţă capitală în străfundurile fiinţei umane, cu efecte gnoseologice: **respectul absolut al tuturor alterităţilor unite prin viaţa comună pe unul şi acelaşi Pământ.**

Autorii şi textele, personajele şi viaţa lor nu sunt decât fragmente de **Tot,** în abordarea actuală a *textului* – concept care înlocuieşte *cartea* începând cu Roland Barthes - de la teoriile formalismului rus, ale textualismului şi, în cele din urmă, ale postmodernităţii ca atitudine trans-modernitate. Principiul substituţiei şi al analogiei se reflectă la nivelul corespondenţei **corp / text** ca *obiecte*, respectiv **textualitate / corporalitate** – ca *(inter- şi trans-) relaţii* cu viaţa, socialul, universalul, adică ceea ce cu un termen generic numim **Natura** sau **Realul**, dincolo de Occident sau Orient, dincolo de ştiinţă sau artă fiind ocultată miza onto- / cosmo- / antropo-/ epistemo-logică a oricărui text adevărat, care încorporează viaţă, născut fiind din *pasiune*, această miză fiind unitatea cunoaşterii, dincolo de fragmentarismul generat de big-bang-ul disciplinar.

Plecând de la Roland Barthes care consideră ***moartea autorului*** ca o condiţie *sine qua non* a vieţii textului şi de la înlocuirea noţiunii da carte, cu cea de *text*, ca proces impersonal de scriere din care autorul este absent. Ca o consecinţă imediată a acestei atitudini, se află înlocuirea hermeneuticii cu o **"erotică" a textualităţii,** la nivelul receptării manifestată prin fuziunea sau empatia totală autor-cititor. Acest fapt are drept urmare crearea unui mecanism perpetuu, automat de redare şi reproducere a unor imagini recurente ce redau o conştiinţă inocentă şi nevoia de ataşament / experiment / trăire / **experienţă a pluralităţii sinelui ca deschidere spre alteritate / lumi posibile / nivele de percepţie / Realitate şi virtualităţi de sens(uri).**

Cu privire la Anexă, vă propunem un experiment care nu ar fi un prea dificil exerciţiu de imaginaţie… Ce reţea extinsă s-ar crea dacă am presupune că oricare semn / cuvânt / simbol din schematizarea discursivă ar putea fi un **nod semantic** şi l-am relaţiona (cel puţin) triadic cu toate celelalte, fiecare interacţiune triadică fiind un "triunghi" salvator ?, o (nouă?) lume posibilă! Ce arcane! Ce hăţişuri… labirintice care ar sfârşi, într-un târziu, în inutilitate, într-o mare confuzie şi ne-înţelegere…

2. Descrierea experimentelor. *ARHITECTUL*, de Mircea Cărtărescu

EXPERIMENTUL I:

Premisa 1. Julia Kristeva remarca transparenţa acestui raport text – corp sub forma unei *scrituri cu litera-corp:* textul devine o prelungire a corpului pentru a-l împlini, iar corpul devine un conglomerat de texte, un soi de enciclopedie sau o Carte a Cărţilor în care se întâlnesc toate amintirile, memoria colectivă şi memoria autobiografică. Corporalitatea prin semnele sale – percepţii senzorial-kinestezice, stări-limită - devine astfel prima cale de acces spre conştiinţa ţesăturii sau a reţelei denumită generic TOT, semne devenite tot atâtea **intuiţii** care prefigurează marile **arhetipuri** ca fragmente în care totul se leagă de tot (Logosul, Cuvântul, Animus / Anima, Androginul Unul, Dublul / Celălalt, Divinul etc. – v. şi schema din Anexă).

Ca metode, **experimentul**, **lectura inocentă**, **anticipativă** va utiliza tehnica imersiunii în subiect, **brainstormingul** şi **jocul** în rolul de virtuali scriitori.

1. Nivel de percepţie: **senzorio-motorie / corp / text**
2. Nivel de Realitate: biologică /individ / umanitate
3. Nivel de cunoaştere: subiectivitate obiectivă
4. Nivel de înţelegere: subconştient / **intuitiv**-concretă.
5. Nivel de Sens: indici, urme, **simptome** de "Adevăr"

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

6. Nivel de Fiinţare: **semne** - corespondenţe ale Tot-ului magic.
Atelier de creaţie: 10 minute
a. etapa **intuitivă** a ***inventicii***: lectură predictivă / inocentă cu cerinţa:Creaţi o "poveste" având următoarele repere / plan simplu de idei:

- Un cuplu de arhitecţi;
- Ea are dintotdeauna un vis, iar el are o mare pasiune;
- Utilizări bizare ale claxonului;
- Triunghiul conjugal;
- Lumea întreagă se schimbă.

b. etapa frontală – **brainstorming** /**analiza şi sinteza** prin sublinierea asemănărilor // distincţiilor privind **ocurenţa** unor *imagini latente, obsesii, cuvinte-simbol, sentimente, trăiri* .

- ***Ea / Visul*** – de a avea un copil /de a călători /de a fi fericită /de a trăi o mare iubire eternă /**de a avea o maşină /** casă **/**de a avea prieteni /de a nu se simţi singură ş.a. (subl. n. trimit la varianta propusă de text, anticipată de unii interpretanţi) /**intuiţia** că ea, într-o viziune antropologic etern misogină, e tentată de reducţii la infinitul mic, "domestic";
- ***El / pasiunea*** **-** pentru construcţii **ciudate** (obeliscuri, case sau "**camere secrete"** ş.a.), **religia** / **filosofia** /**muzica** /**călătorii /** erosul **/amorul liber(**tăţii**)** /lectura / **comunicarea** ş.a. // **intuiţia** că pasiunea deschide spre tot felul de ciudăţenii - mistică, infinit / Tot - la limita patologicului, uneori;
- ***Bizarul claxon*** - **jucărie** / **instrument muzical** /"**ceas deşteptător**" **/punct nevralgic / agitaţie / atenţionare / alarmă // intuiţia** nevoii de ieşire din obişnuit, cotidian, din subrutina programului iniţial, binar, gândit în opoziţii ea //el ; 0 //1;adevărat //fals; primar // secundar;
- ***Triunghiul conjugal*** **–** el are o **amantă** / secretara / o colegă / o prietenă de familie pentru că **traversează o criză de comunicare /ea are un amant coleg / vecin etc. pentru că el lipseşte mult de acasă /"triunghi"-ul este salvator, acceptat /o viziune optimistă / un nou "realism domestic /"triunghi"-ul - va fi cauză a pierderii şi / sau a regăsirii cuplului** ş.a.; foarte puţini au avut **intuiţia** că propria lui pasiune pentru Tot va fi amanta;
- ***schimbarea*** **-** un "**cutremur**" **exterior care aduce şi unul interior sau invers** /o "**moarte**" a unuia dintre ei pentru celălalt sau a cuiva drag /**un "război" în doi / dualitatea duce inevitabil la divorţ /**o **a treia forţă** supremă, pe care nu o putem stăpâni sau ordona logic întotdeauna /este o pedeapsă pentru încălcarea "Legii şi /sau este o recompensă pentru curajul asumării libertăţii, a voinţei şi a deciziei în propriile ritmuri subiective ş.a.

Observaţiile s-au centrat în jurul ideii că imaginile şi sensurile lor erau circumscrise ***plauzibilului, cotidianului***, vieţii şi experienţei de zi cu zi a fiecăruia dintre noi, fapt care certifică o convingere - că fiecare dintre noi putem fi "scriitori", însă doar până la un punct. La întrebarea adresată de Vlad Zografi (în interviul din iunie 2002) despre menţionarea unor tehnici şi elemente de fiziologie mistică orientală. Mircea Cărtărescu răspunde: *"Cred că o viziune mistică a lumii nu se poate dispensa de o meditaţie adâncă asupra* ***corporalului****, a* ***corpului****. Meditaţia mea nu se sprijină însă doar pe datele filosofiei oculte, ci şi pe cele ştiinţifice, religioase şi de experienţă a vieţii zi cu zi şi noapte cu noapte."* Există aşadar aici, o întreagă filosofie zen, prin care se încearcă să se reconstituie *umanul* din particule de

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

energie / spirit / sens şi semnificaţii, pe de o parte, şi de materie / corp / semne şi simboluri perfect echilibrate, pe de altă parte, M. Cărtărescu nefăcând altceva decât să exploreze această perspectivă a senzorialităţii, dar şi a senzualităţii originare încorporate în **arhetipuri** / mituri, scriind **romanul metauman, al *încâlcirilor* interioare (**cf. 2004, Colceriu-Dandu**)**.

c. **Lectura rezumatului propunătorului experimentului. Mircea Cărtărescu, *ARHITECTUL* - rezumat**

Arhitectul Emil Popescu, specialist în proiectarea fabricilor de ulei era căsătorit cu Elena, arhitect specialist în proiectarea fabricilor de lapte.

Au o viaţă prosperă, fără copii fiind economisesc bani pentru înfăptuirea visului de-o viaţă al Elenei: cumpărarea unei Dacii. În ciuda faptului că nu avea carnet de conducere, arhitectul venea aproape zilnic să o viziteze în parcare, iar Elena doar uneori, *savurând* amândoi *momente de reală, deplină intimitate, doar în spaţiul tandru şi confortabil al maşinii.*

Într-o dimineaţă devreme, declanşarea sunetului strident al claxonului care trezi tot cartierul, îl face pe Arhitect să se simtă penibil. Din acea zi randamentul lui la serviciu scade vizibil, este absent, fiind obsedat de sunetul claxonului şi nemulţumit de lipsa detaliilor cu privire la claxoane. Însă se entuziasmează deodată aflând că există claxoane muzicale şi începe să cutreiere fabrici de electrobobinaj, pentru ca în cele din urmă să cheltuiască mulţi bani pentru a *îmbunătăţi* tot mai mult tehnica de claxonare a maşinii, trecând astfel mai întâi la clasicul claxon, apoi la claxonul-trompetă şi în final la substituirea claxonului cu o orgă / sintetizator electronic.

Vecinii, ca şi soţia lui, *trăiesc un val de sentimente contradictorii, de la admiraţie, la invidie şi furie sacră.* O dată cu amplificarea intensităţii muzicii Arhitectului, corpul lui se transfigurează şi devine magnific.

Profesorul, un saxofonist admirator dedicat al Arhitectului, devine amantul, iar mai târziu soţul Elenei, după ce ea rămăsese însărcinată, nu însă mai înainte ca Elena să aibă nenumărate încercări de a reglementa căsătoria lor, prin consultarea unor medici psihiatri.

Radioteleviziunea din ţară şi străinătate va mediatiza imaginea Arhitectului, prin intermediul Profesorului devenit impresar genial, drept urmare lumea întreagă va fi fascinată de muzica Arhitectului.

Dar momentul crucial pentru instaurarea melocraţiei Arhitectului se petrece în ziua în care Profesorul o găseşte pe Elena ascultând în transă muzica fostului ei soţ. Profesorul se înfurie şi retează cu satârul degetele Arhitectului, care însă, ca printr-o minune îi cresc la loc. Muzica lui orfică invadează întreg trupul şi acaparează tot universul.

Concluzii I. Diferenţele de inferenţe logice provin însă din zona subiectivităţii, a imaginarului şi a folosirii limbajului artistic ca o **"ars combinatorica"** debordând legile şi normele logicii obişnuitului şi plasându-se la limită, şi chiar în zona ***a-normalului***, ***ne-plauzibilului***, ***i-logicului*** cum s-a concluzionat şi în urma analizei rezumatului nuvelei pe care l-am dat spre (re)lectură experi(m)ențială. După acest moment, am constituit două grupe a aproximativ 8 – 10 persoane pentru fiecare dintre experimentele de mai jos pentru care am folosit o fişă de lucru cu un colaj de fragmente de text din nuvelă.

EXPERIMENTUL al II-lea:

Premisa 2: Corpul se depăşeşte, aşadar, prin texte, relaţiile, analogiile şi **resemantizările** generând un întreg câmp al corpurilor de texte / textualităţii, care devine "totalitatea" înţelegerii Naturii ca tot atâtea interpretări / discursuri paralele provocate de big - bang-ul disciplinar. De aici se explică **dualităţile** generate în primul

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

rând de **figurile de limbaj** supuse în principal dichotomiei cultură ştiinţifică // cultură umanistă, precum şi mitul discursului unificator al modernităţii centrat pe **simbol** ca energie condensată în cuvânt / semn.

1. Nivel de percepţie: **cognitiv-abstractă / raţionalitate**
1. Nivel de Realitate: corporalitate / textualitate / discursivitate
2. Nivel de cunoaştere: obiectivitate subiectivă
3. Nivel de înţelegere: conştient / categorial-conceptuală
4. Nivel de Sens: figuri de limbaj / reprezentări ale "Adevărului"
5. Nivel de Fiinţare: **simboluri** – duale ale Tot-ului logic.

Muncă în grup – 15 minute.

- Care sunt imaginile latente, obsesiile, intenţiile care transpar din *underground*-ul "poveştii" / "povestea" propriu-zisă?
- Găsiţi 2-3 cuvinte-simbol şi interpretaţi-le.
- Ce corelaţii intertextuale suportă textul?
- Care este tema / sub-tema / ideea / motivele textului?
- **imaginea cutremurătoare pentru suflet** a *androginului demonic* ce conduce la revelarea androginiei feerice şi benigne, angelice a psihicului, care este cea mai adâncă reprezentare a lui. Mircea Cărtărescu chiar afirmă că "Drumul spre divin trece prin proba abjecţiei." (*Jurnal*, p. 255), cu trimiteri la alte texte (jocul *De-a Reginele* din *REM)*: imaginea "***organismului dublu, cu acelaşi metabolism*** /…/ două siameze /…/" (p. 223);
- **geamănul**, obsesia căutării lui în întreaga operă cărtăresciană, încă de la început (din *Travesti*, din nuvelele *Mendebilul*, *Gemenii*) corpul reprezentând o ***barieră*** înspre maturizarea autentică (v. şi *Orbitor*), pe care Nanei îi este dat să o experimenteze ca stare în timpul viselor ei (în vis ea este pregătită să găsească cheia REM-ului, chiar Graalul);
- **visul** ca soluţie lăsată în voia pasiunii, a naturii şi a timpului real, maturitatea urmând să *se instaleze comod* la momentul potrivit, cu nuvela *Arhitectul* nu întâmplător aşezată în finalul volumului, ca *Epilog;* dar de ce, în locul acestei abjecte maturizări, să nu simţim ***plăcuta stare amorfă***, care ar salva insul de la incestuoasa *maturitate criminală*, descrisă înfricoşător de organic în *Jurnal* , ca ***halindu-mi mintea cu linguriţa*** (p. 18o)***;***
- Asumându-şi literatura ca **proiecţie** deformată, vicioasă, de factură malformată, o anomalie a realităţii, o **boală**, M. Cărtărescu se subsumează psihologiei colective balcanice, conform căreia convieţuirea pe acest areal este o **dramă însoţită de reversul său parodic**. Drama colectivă a problematicii creaţiei percepută ca nevoie de sacrificiu uman în toată aria balcanică, va fi returnată unei **mentalităţi unitare a creaţiei perfecte care se cosmicizează fără conştiinţa tragicului,** a suferinţei creatorului, prin proaspăta simbolistică a ***Arhitectului*** - personaj, simbol şi, în acelaşi timp, idee: "Emil Popescu era arhitect." Aşa debutează nuvela care va reface traseul mitic al creaţiei desăvârşite, care apare ca ***nevoie impetuoasă a creatorului*** (de această dată a unui *edificiu* muzical, deoarece el nu este muzician, ci arhitect) ***de a se integra ordinii cosmice***. Proaspăt posesor al unei maşini Dacia, el va **reconfigura întrebuinţarea primară** a acesteia, desprinzând din gama de utilităţi a unei maşini doar pe cea referitoare la capacitatea acesteia *de a comunica / de a se comunica* prin intermediul **claxonului**. *"Arhitectul îi explica răbdător că funcţia fundamentală a maşinii nu*

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

este, cum se consideră de obicei, cea de-a scurta distanţele, deplasându-l pe om dintr-un loc în altul. Aceasta este doar o funcţie secundară şi, dacă stai să te gândeşti bine, inutilă. Nobleţea maşinii constă în posibilitatea de a claxona, adică de a comunica şi de a se comunica. " Claxonul se va **converti simbolic** într-un element de factură mitologică, supranaturală, iar *Arhitectul* va fi înnobilat de nevoia reintegrării în armonia cosmică.

Concluzii II - în jurul **dezbaterii intertextualităţii şi a jocului parodic** cu *Meşterul Manole* sunt redate mai jos, într-un joc al argumentelor "pro" şi "contra" perfecţiunii noii viziuni prin similitudini, dar mai ales **diferenţe** subiective pe care insistă educaţia în postmodernitate:

Mitul	**Jocul re/demitizării / unificării parodice**
1. această *reintegrare* urmează aceleiaşi dramatice scindări interioare şi exterioare;	1. creatorul, *magul / vraciul* este un *arhe-*, un principiu suprem, primordial, un model perfect şi realizează **armonizarea perfectă** între cele două tendinţe (**exterioară şi interioară)**;
2. dedicat artei /muzicii sale, arhitectul renunţă la viaţa sa familială, la soţia sa Elena;	2. nu există conştiinţa tragică a unei pierderi în favoarea unui *câştig;*
3. erosul depărtărilor "drama" se rezolvă fără nostalgia *Celuilalt*, a perechii;	3. dimpotrivă, Arhitectul devine sieşi suficient, **autotelic** ca şi textul prin descoperirea propriei alterităţi, a propriului **sine** ca **terţ tainic inclus, salvator şi revitalizant** deci;
4. "buna soţie a arhitectului"	4. devine o "Ană modernă", **activă** care iniţial consultă medici psihiatri, care stabilesc diagnosticul *monomaniei, al alienării mintale,* noua lui preocupare fiind considerată un caz patologic;
5.soţia nu este sacrificată şi nu se mai sacrifică ca o fiinţă care iubeşte total şi naiv.	5. Elena se va recăsători, îşi va reface viaţa rămânând însă – paradoxal? - alături de fostul soţ; să fie gestul Elenei acela al deplinei înţelegeri faţă de noua prioritate / pasiune a soţului ei?
6. "Meşterul" / Arhitectul nu mai "dispare" într-un izvor, prin întoarcerea la Origini, la sacru,	6. **Ci** devine el însuşi **izvorul** … Mai există credinţa în Avraam şi jertfa sa, văzută ca încercare a credinţei?

Corporalitatea ar fi atunci momentul în care ne depărtăm de îngeri şi de Dumnezeu spre a deveni *tot mai oameni*: "În om, întâlnim un cumul de calităţi care se apropie decisiv de modelul divin, după chipul şi asemănarea căruia a fost făcut: a fi, a fi viu, a fi viu şi activ, a fi viu şi a făptui ca o fiinţă a spiritului. Omul nu este însă Dumnezeu. El e deasupra întregii creaţii prin *duhul* său, dar împarte cu ea ***corporalitatea***." (Andrei Pleşu, *Despre îngeri*, p. 45) Însă drumul spre Absolut trece prin proba abjecţiei, deci prin *umanizare, prin a deveni mereu celălalt*! Exisă în toate o *bisexualitate*, un caracter ambidextru, o naştere şi o moarte simultane, o cădere din Yang în Yin, din

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

spirit în materie. Aceste imagini *monstruoase* eliberate stârnesc chiar şi în cititor reacţii bazale: frica, ura, repulsia, curiozitatea, sexualitatea, sentimente care animă lumea totemică a **arhetipurilor** (V. Anexa 1, coloana II), prezentificând mariajul cerului cu infernul. Ele redau, cum ar zice Mircea Cărtărescu însuşi, *circumrealismul* sau *suprarealismul* (realitatea *nenaturală* sau *anormală* a infinitului), descoperitor mereu al altor "realităţi" sub aspectul fecund al trăirilor brute, arhaice, la limită care alimentează *maşina de trăi / Jocul /norma* şi medierea / *consensul* sau întâlnirea lor (v. şi schema din Anexă).

EXPERIMENTUL al III-lea:

Premisa 3:. Prin **miracolul** înţelegerii, se ajunge simultan la depăşirea şi integrarea celor două niveluri de Realitate şi cunoaştere, prin trăirea şi experienţa imaginarului se deschide o cale de acces spre un univers TRANS-: dincolo de text(e) şi dualităţi, spre experienţa pluralităţii şi semantica tuturor lumilor posibile, prin transfigurare şi recreaţie / reinterpretări mereu revitalizante, abductive: de la caz la caz.

1. Nivel de percepţie: (c)osmotic / **spiritualitate**
2. Nivel de Realitate: socialul / universalul
3. Nivel de cunoaştere: unitate subiect-obiect
4. Nivel de înţelegere: transconştient / sistem deschis
5. Nivel de Sens: trans-figurare a "Adevărului"
6. Nivel de Fiinţare**: imagini - "viziuni"** ale Tot-ului mitic.

- Cum schimbă viaţa o pasiune sau experienţa interioară // lipsa pasiunii sau a experienţei interioare ?
- Care este rolul limbajului // al lipsei de limbaj (comunicare) între oameni?
- Ce forme de trans - disciplinaritate / - culturalitate / - religiozitate se propun?
- Noua viziune cosmogonică este malefică // benefică?
- Experienţa Sacrului ca zonă de "tăceri pline" devine…
- **Pasiunea** ca manifestare a ***erosului depărtărilor*** rămâne să tindă înspre acest deziderat: transferul de identitate corporală dintre *arhitect* şi divin / sacru ca *dorinţă irepresibilă de a se dizolva în armonie,* dorinţă a pierderii propriei identităţi pentru a deveni C*elălalt*, dar păstrându-te şi pe tine cel vechi, un experiment ingenios şi remarcabil de travestire a androginităţii din noi, a unităţii originare rătăcite. Erosul este cel care rămâne să tindă înspre acest deziderat, eroticul având putere de **mediator postlingvistic** între conştiinţă şi corp, am putea spune **între conştiinţă, corp şi istorie**, toate elementele ecuaţiei implicând conceptul de ***experienţă***. Este vorba despre o experimentare la toate nivelurile şi la toate vârstele pentru descoperirea părţii ascunse din noi, pentru a pune în ordine micul laborator alchimic al feţelor alterităţii noastre multiplicate după posibilităţile cunoaşterii şi înţelegerii de sine, prin (re)lecturi, continuate în scris şi rescris.
- **Limbajul**, din acest moment este inutil, el este sursa marilor dualităţi şi contradicţii, totul anatomizându-se şi corporalizându-se. Viziunea lumii este una corporală: ea este privită cu un ***organ integral***, **corpul**, şi este filtrată de acesta prin toate mădularele. **Corpul se substituie chiar lumii**, iar acesta preia atributele gigantice, colosale, groteşti, devenind ***corp universal***, *multianimal* şi *multivegetal*, fecund mereu (cu un "fetus peste emisfere") acaparând imaginaţia şi luciditatea, deci întreaga conştiinţă (un alt principiu TRANS- este uzarea cât mai mult – în scopul înţelegerii - de laturile **inteligenţei emoţionale**, de corp, senzaţii, sentimente şi trăiri / **sistemul limbic** / stânga responsabilă de "stângăciile" de mai jos…

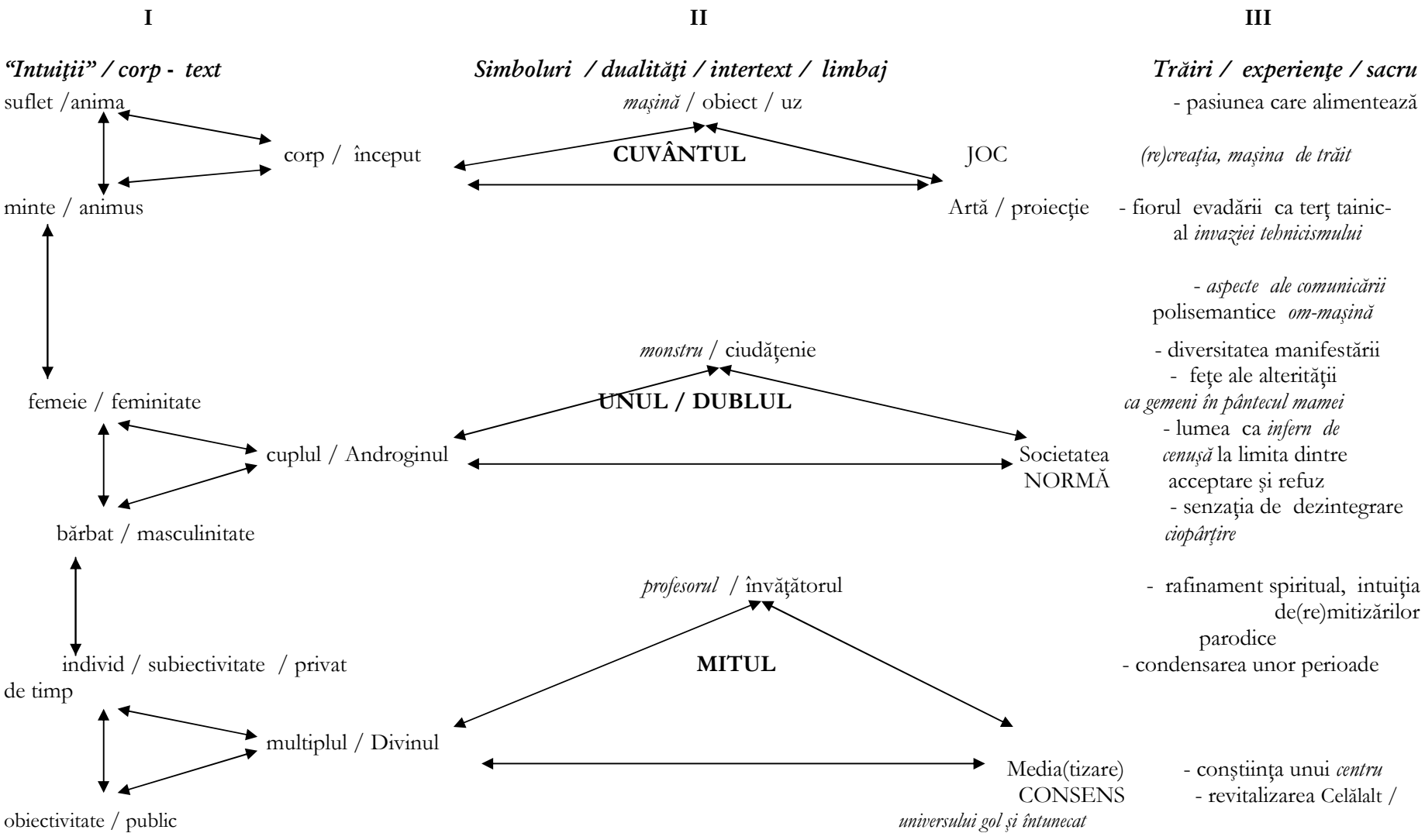
BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

- **Arta, creaţia, trăirea plenară şi comunicarea sentimentelor,** care devin tot atâtea punţi de exprimare a sentimentului religios, a "sacrului" ca un mare creier capabil să refacă cosmo- / ontogeneza, ***un creier în creierul*** Arhitectului, al autorului, al cititorului chiar; deci, chiar principiul **auto**- ca natură a devenirii conştiinţei;
- Există pasaje impregnate de o conştiinţă morbidă, *care* ***anulează utilitatea limbajului****, uzând de mijloace de expresie introspective, renunţând la limbaj aşa cum îl comandă instanţa colectivă* / **norma (n.n.)**, *protagoniştii deţinând o conştiinţă înglodată în individualul cenestezic – în non-verbalul sau în preverbalul pe care jocul metaforelor celor mai îndrăzneţe nu izbuteşte să-l aducă la expresie. Se conturează aşadar la Cărtărescu o lege nescrisă, şi anume aceea că nu corpul impune legea lui conştiinţei, ci,* ***prin interpunerea limbajului mediat de societate, comenzile conştiinţei se imprimă legilor corpului*** (2004, Colceriu-Dandu, p.73). Şi de aici îndemnul înlocuirii limbajelor ru(t)inate, in-"disciplinate" până la golire, cu limbajele universale ale jocului, dansului, ale ritualului şi ceremonialului demult uitate. Lumea devine numai *muzică pe care n-o mai ascultai cu urechile, ci cu toată pielea deodată, care-ţi umplea canalele venelor de ecouri, cu care îţi intra în rezonanţă structura osoasă. Ajunsă în creier, la porţile sufletului, ca o doză de mescalină sau ca un dulce păianjen care-şi injectează în corpul victimei enzimele dizolvante, această muzică se substituia sufletului, şi, asemenea unui homuncul perfid, prelua în mâini ferme hăţurile trupului.*
- **Viziunea cosmogonică,** în concluzie**,** e TRANS-, dincolo de dualităţi. Transa benefică a **decorporalizării** este totuşi posibilă. ***Proba abjecţei*** e trecută în *Arhitectul.* Corpul său devine imbatabil, ne-corp, şi nu prin renunţarea / despărţirea de el, ci prin amplificarea la maximum a potenţialului corporal în legătura sa directă cu mintea şi conştiinţa. *Dimensiunile* ***corpului*** sunt *dimensiunile* ***conştiinţei***. Materia (corporalul) e transmutată în energie spirituală printr-un proces continuu de sublimare. Nivele superioare ale conştiinţei confecţionează *crusta* corporală, în care corpul poate fi conservat şi dilatat la maximum până la contopirea cosmică. Dar e nevoie de toate stadiile pentru a se realiza această ***eliberare de corp prin corp, armonizare totală cu infinitul, printr-o mare iubire (muzica, scrisul, celălalt) care transfigurează totul***. "*Acolo se afla arhitectul.* ***Corpul*** *său, care trebuie să fi cântărit cel puţin patru sute de kilograme /…/. De-a lungul deceniilor,* ***întreaga mentalitate umană se schimbase*** *sub influenţa copleşitoare a Arhitectului. Nu mai existau conflicte, pentru că singurul interes al fiecărei fiinţe umane era să poată asculta zi şi noapte recitalul neîntrerupt.*

Nu este altceva decât un exerciţiu de schimbare a unei mentalităţi umane, cu privire la Tot, inclusiv cu privire la text şi interpretare, la referenţialitate şi ficţionalitate. Tocmai de aici **ambiguitatea** inovatoare, frapantă, care transferă accesele melodramatice într-o ***literaritate autotelică*** (textul sieşi suficient, **un text – conştiinţă** şi / sau o **conştiinţă – text(ură) (**cum se poate vedea şi din partea a III-a a Anexei 1 – *citatele* fiind deja interpretări luate direct din text):

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

ANEXA 1 - Niveluri de Realitate / Cunoaştere în nuvela *Arhitectul* de Mircea Cărtărescu

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

Aşadar, lecturile plurale sau (re)lectura este acest proces de schimbare continuă a perspectivelor, o **competenţă integratoare a experienţei**, un proces cu o finalitate structurală, reflexivă şi autoreflexivă, critică şi autocritică; este un mod al atenţiei care presupune încetinirea lecturii, cântărirea detaşată a detaliilor esenţiale, un anumit profesionalism al lecturii manifestat în comportamentul lectorului adult prin salturi în spirală de la un nivel de existenţă / energie /sens la altul / **celălalt /Celălalt / Sacru.** *Aceasta este chiar rădăcina eticii*, afirma J. J. Desanti (2002, în Baudrillard, *Figuri ale alterităţii*, p. 7-8): "/…/ *Este chiar întâmpinarea altului. Contrariul eticii este, după mine, refuzul altului, închiderea faţă de ceea ce nu cunosc, care este dintr-o altă cultură, care are un alt mod de gândire şi pe care-l voi considera exterior tribului (grupului / colectivităţii* ***n.n.*** *) meu"*, ceea ce înseamnă în principiile de la care am pornit şi la care ne raportăm continuu, trans-culturalitate.

Punctul de convergenţă al premiselor noastre metodologice a condus, sperăm, la ceea ce vor a fi concluziile parcursului nostru inter- / transdisciplinar: (re)lecturile, înglobând ***arhetipurile*** ca structuri funciare ale "psihicului obiectiv, ale memoriei colective transfigurate în şi prin memoria autobiografică şi invers, implică în această **dinamică** a construcţiei sensului şi, implicit, a înţelegerii, **Sinele** care devine astfel **Unul** / divinul ca fapt ontologic şi psihologic în cadrul unui psihic real, **imagine a Sacrului**, nefiind o invenţie, ci o **Realitate /experienţă / trăire** care are loc spontan în om, ca manifestare a spiritului Unului / *sacrului ca terţ tainic inclus*. Aşadar, a te cunoaşte profund pe tine însuţi înseamnă a-l cunoaşte, în ultimă instanţă, pe Marele Arhitect / Dumnezeu. Din acest punct de vedere nici o religie nu este privilegiată, un alt principiu TRANS- statuând o egalitate religioasă absolută a oamenilor, şi, prin urmare, implicând relevarea absurdităţii rivalităţilor dintre religii şi, cu atât mai mult, a absurdităţii a ceea ce L. Corbett numeşte "fascism religios" şi, spunem noi, justifică eforturile spre ecumenism, acesta, de asemenea, fiind un principiu al educaţiei **Trans**-.

3. Concluzii finale. Realitatea gestului *Arhitectului* – personaj, simbol şi idee – este una de factură metafizică, trebuind redescoperită cu alţi ochi decât cei de carne, ca şi continentele noi care existau înaintea descoperirii lor. Întreaga manifestare a puterilor Arhitectului de a crea este generată de tangente care sunt tendinţe în direcţie, proiectate nemijlocit din intelectul Marelui Arhitect al Universului. De aici concluzia că tot ceea ce este perceptibil simţurilor noastre i-mediat, este o nălucire, însă nici simpla **mediere** a **Profesorului** nu recuperează Totul în ciuda acestei ambiţii a modernităţii, ci este doar o urmă, un indiciu, un vestigiu intuit şi contemplat numai de marii arhitecţi, de sfetnicii polului. Sferoidul / lumea cea nouă a Arhitectului ar fi o masă amorfă, un haos de puncte discontinue, la o distanţă infinitezimală unul de altul, o materie primă în sensul complet al cuvântului, dacă n-ar fi brăzdată de către Unicitate, prin tendinţe în diverse direcţii, nici una asemănătoare cu cealaltă. El devine astfel Cosmos, "Vortex vibratoriu", "câmp de forţe" care conduce orice posibilitate la propria-i desăvârşire (Tao). De aici concluzia că Unicitatea face din desăvârşire o eternă spontaneitate. Această scurgere infinită constituie Gestul Metafizic prin excelenţă. Că o ştim sau nu, cu toţii, de la ceea ce numim noi "naşteri şi morţi" succesive, împlinim acest Gest Metafizic superlativ, idee pe care îndrăznim să o "re-prezentăm" sintetic în tabelul de mai jos, cu toate riscurile "golurilor" semnificante:

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

PROCESULCOSMOGONIC// CREAŢIA
Concepte - simboluri

AUTOCREAŢIE - DEVENIRE **"nimicul"**	*CREAŢIA* "**ceva**"	*(RE)CREAŢIE-(TRANS)FIGURARE* ***"altul"***
• fără început şi fără sfârşit / **nefiinţa** • universul se autogenerează / **increat** • apariţie nedeterminată / potenţialitate /**virtual** • principiu generator intern **haos / vid cuantic** • geneză perpetuă, spontană / **energie –** **Nimic nu se pierde, totul , devine …**	• **infinit // finit** • **boothstrape -ul// conştiinţă** • **aleatoriul cuantic //imaginaţie, voinţă** din lat. **vis şi raţiune -** normă • **cosmos // joc cu / limbajele / /** Logosul - Cuvântul // Arta - Muzica şi **Sensul** • **cerc / spirală // şarpele Uroboros / Rem / maşina de trăit** **…CEVA …**	• cu început şi sfârşit / **fiinţa** • "universul" (lumea, corpurile, textele, interpretările) este (re)**creat** • apariţie determinată /actualitate / **real** • principiu demiurgic, creator –- **materia /substanţa** • geneză ciclică / **multiplă** / reluată … **şi se transformă în alt (ceva)…**

Lumea desăvârşită a Arhitectului este şi completă spontaneitate, dar şi completă insatisfacţie, căci numai dincolo de aparenţe, încercări şi de timp întrezărim Eternul. Ca să ajungem la adevărata noastră Lume / Sinele / pământul făgăduinţei, trebuie să străbatem mormane de absurdităţi şi de murdărie, de căutări ale luminărilor interioare dincolo de abjecţie şi noroaie în încercările de a preface "plumbul" în aur. Greşeala Arhitectului constă în supoziţia că pentru acest drum nu avem altă călăuză decât ***nostalgia***. E drept că nostalgia după starea lui pură, anterioară căderii, poate fi un **motor** generator de energie / simbol şi, în oarecare măsură călăuză, dar de fapt avem şi alte călăuze pe care cei mai mulţi le ignoră sau nu fac apel la ele. Cum spuneam însă şi **nostalgia**, **erosul depărtărilor**, este singurul Gest Metafizic total, dar este un **vector de problematizare** deosebit de periculos în educaţie în general, în educarea (re)lecturii – în cazul nostru – întrucât direcţia este biunivocă, incertă deci: Totul sau Nimic. Valoarea lui - dacă ar fi să fie - stă însă în altceva: trasează doar vagi contururi ale căutării inefabile

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)

a Căii / Drumului / Metodei de a te apropia de Logos, sursă mereu generatoare de energie, entuziasm şi Sens.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Baudrillard, Jean, 2002, Guillaume, Marc, *Figuri ale alterităţii,* Paralela 45, Piteşti;
Capra, Fritjof, 2004, *Conexiuni ascunse – integrarea dimensiunilor biologice, cognitive şi sociale într-o ştiinţă a durabilităţii ,* Bucureşti, Editura Tehnică;
Capra, Fritjof, 2004, *Taofizica*, Bucureşti, Editura Tehnică;
Călinescu, Matei, 2003, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii,* Polirom, Iaşi;
Cărtărescu, Mircea, 2000, *Arhitectul,* în *Nostalgia,* Ediţia a III-a, Bucureşti, Humanitas;
Colceriu-Dandu, Romana, 2004, *Mircea Cărtărescu. Poetica nostalgiei,* Lucrare de licenţă, Universitatea *Petru Maior* Târgu-Mureş;
Nakamura, Hajime, 1997, *Orient şi Occident: o istorie comparată a ideilor*, Humanitas, Bucureşti;
Deely, John, 1997, *Bazele semioticii*, Editura ALL, Bucureşti;
Nicolescu, Basarab, 2002, *Noi, particula şi lumea,* Polirom, Iaşi;
Nicolescu, Basarab, 1999, *Transdisciplinaritatea. Manifest,* Polirom, Iaşi;
Pleşu, Andrei, 2003, *Despre îngeri*, Humanitas, Bucureşti.

BDD-A2745 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:56:32 UTC)